

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díj:</i>		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.
Egész évre	4 frt.		
Félévre	2 „		
Negyedévre	1 „		

Utmutatás

Ausztria egyházi bíróságai részére házassági ügyekben.)*

I. czím.

A házasságról.

1. §. A házasság egy férfinak és egy nőnek Isten akaratja szerint az emberi nem szaporítására és kölcsönös segedelem nyújtására kötött szövetsége, melyet mivel Isten azt már eredetében feloldhatatlannak rendelte és azon törvénnyel erősítette meg, hogy a két házastárs egy testben legyen, Krisztus Urunk eredeti méltóságába visszahelyezett és az újszövetség szentségévé tett.

2. §. Az eljegyzés nem egyéb, mint egyezés, melyben egy férfi és egy nő egymásnak kölcsönösen házasságot ígér.

3. §. Eljegyzést az akaratnak szabad és kellő megfontolás melletti kijelentése által érvényesen csak azok létesíthetnek, kik egymás közt érvényes és törvényes házasság kötésére képesek.

A serdületlen kornak nevében kötött eljegyzési szerződés azokat a szándékolt házasságnak megkötésére csakis akkor kötelezi, hogyha ők felserdült korba jutván, ama szerződést helyben hagyják.

4. §. Az eljegyzés kölcsönös megegyezéssel felbontható még akkor is, ha az esküvel volt megerősítve.

5. §. Az apai hatalom alatt lévő feleknek eljegyzése felbontandó, valahányszor a szülők amaz eljegyzést jogosan ellenzik.

6. §. Midőn egyik jegyes a jegyesi híúságot megsérti, a másik jegyes többé nem köteles jegyesi ígértét beváltani. Hogyha az eljegyzés megtörténte után olyan változás áll be, hogy méltó feltevés sze-

rint a változással járó jelen körülmények között az eljegyzési szerződést nem kötnék meg: akkor az eljegyzésnek kötelező ereje megszűnik azon félre nézve, kiből afféle változás nem történt. Azon esetben pedig hogy ha ezen változási körülmények már az eljegyzés létesítésekor megvoltak, de egyik fél előtt ismeretlenül: akkor ez a fél a helyzet felismerése után a mátkaságtól jogosan elállhat.

7. §. A jegyeseket azon kötelezettség, mit magukra vállaltak, nem akadályozza meg abban hogy szerzetesek legyenek, vagy mint papok Istennek szolgáljanak: mert a szerzetesi fogadalom és az egyházi rend szentségének felvétele megszünteti a jegyváltást.

8. §. A házasság, mit egyik jegyes valamely harmadik személylyel köt, felbontja ugyan az eljegyzési szerződést, de az elhagyott félnek sértetlenül marad azon joga, hogy illő kárpótlást követeljen.

9. §. A ki törvényes ok nélkül a jegyességtől visszalép, valamint az is, ki a visszalépésre jogosító okot vagy eltitkolta, vagy saját hibájával hozta létre, tartozik elhagyott jegyesének a személyi vagy dologi körülmények tekintetbe vételével annyi kártérítést nyújtani, a mennyi kárt neki visszalépésével okozott.

10. §. Az eljegyzési szerződésbe foglalt ígéreteknek beváltási kötelezettsége akkor is megszűnik, mikor minden körülménynek alapos megfontolása méltán azon feltevésre vezet, hogy a jegyeseknek házassága nem fog szerencsés lenni. Hogyha pedig azon körülmények, melyeken eme feltevés alapul, egyik jegyesnek hibájából származtak: ez köteles jegyes társának azt a kárt megtéríteni, mi őt jogos várakozásainak meghiúsultával érte.

11. §. A házasságnak alkotó okát kölcsönös megegyezés képezi, a mit a házasság kötésre alkalmas személyek illetékesen előírt alakban nyilvánítanak ki.

12. §. Azon egyesülés létesítésére, mely valódi

*) Ezen „Utmutatás-“t „Instructio“ czímen Rauscher József néhai bécsi érsek írta. Mivel pedig az erdélyi püspöki Szentszék ezt elfogadta és hivatkozni szokott rá, jónak láttam magyarrá fordítani. Magától értetődik, hogy a tisztán Ausztriára vonatkozó részek minket nem köteleznek.
Dr. Balás Endre, theol. tanár.

házasság kell hogy legyen, mindazok, és csupán csak azok nem alkalmasok, kiket az isteni és egyházi törvény ilyeneknek jelent ki.

13. §. Az esztelnek, örjögök, csecsemők s mindazok, kik a házasság természete által követelt beleegyezés megadására képtelenek. házasságot nem köthetnek.

14. §. Azon tévedés, mely a leendő házastársnak személye körül forog, vagy a mely annak személyére visszahat, megakadályozza a beleegyezést és a házasság megkötését. A személyre csak azon tulajdonságban való tévedés hat vissza, mely tulajdonság egyedül határozza meg a leendő hitves társnak személyét.

15. §. Ha megtörténék, hogy szabad állapotú egyén rabszolgával vagy rabszolgánövél kötne házasságot, azt vélvén, hogy azok szabadok, semmis lenne a házasság.

16. §. A házasságot megelőző és gyógyíthatlan nősztehetetlenség mellett érvényes házasság nem köthető.

17. §. Mivel a tizennegyedik évet még be nem töltött fiú gyermekek és az életkoruknak tizenkettődik évét még el nem hagyott leánygyermek szabály szerint sem testileg nem alkalmasok a házasságra, sem a megköthető házasságnak mivoltát úgy a mint illik. nem értik, jogos ítélet szerint házasságot nem köthetnek. Hapedig némelykor meg is történék, hogy kisebbkorú egyének úgy testileg, mint értelmileg a házasságra képességgel bírnának: mindazonáltal mégis házasságra nem léphetnek, hacsak a megyés püspöktől vagy az Apostoli Szentszéktől erre nézve felvilágosító ítéletet nem nyertek.

18. §. A házasság kötelékének létesítésére az olyan beleegyezés nem elegendő, mit a házasulandó féltől igazságtalanul és erőszakosan csikarnak ki, valami nagy és elkerülhetlen csapást mérve rá vagy azzal fenyegetve őt.

19. §. A nő, kit házasságkötés céljából elraboltak, rablójával mindaddig érvényes házasságot nem köthet, míg annak hatalmában van. Rablottnak mondatik az a nő, kit erőszakosan az ő beleegyezése nélkül más helyre visznek vagy azon helyen, hová ravaszul kicsalták, letartóztatnak; ugyszintén rablottnak mondatik az a nő is, ki előbbi eljegyzés nélkül rablójával egyetért ugyan és úgy vitetik el, de a szülők és gyámok tudta és beleegyezése nélkül.

20. §. Az érvényesen megkötött házasság kapcsa a házaseleket képtelenné teszi más házasság kötésére.

21. §. Az érvényesen létrejött, de még el nem hált házasságnak kötelékét egyik félnek ünnepélyes szerzetesi fogadalma vagy a Római Pápnak kegyelmi rendelete feloldja. A keresztények házasságát hamar el van hálva, csakis a halál bontja föl.

22. §. Ha nem-katholikus keresztények azt állítják, hogy a házasság köteléke feloldható, az ilyen tévedőket az Egyház siratja ugyan, de nem tűrheti, hogy törvényének szentségét a tévedés megfertőztesse. Katholikus között és olyan nem-katholikus keresztény között, kinek törvényes házastársa életben van, házasság létre nem jöhet, bárha azon bíróság, mely a nem-katholikus keresztények házassági ügyeit tárgyalni szokta, a köteléki elválást kimondotta.

23. §. Mivel a keresztség szentsége a házassági szövetségeket nem bontja föl, hanem csak a bűnököt törli el, a hitetlenek által kötött házasság ezeknek kereszténynyé létele után is erejében megmarad. mert az egyházi akadályoknak erre semmi hatása nem lehet. Hogyha pedig csakis egyik fél keresztelkedik meg és ennek felszólítása daczára a hitetlenségben maradt fél vele lakni semmiképpen nem akar, vagy akar ugyan, de őt keresztény hite miatt szidalmazza és háborgatja, akkor a keresztény félnek meg kell engedni, hogy új házasságot kössön és mihelyt ez az új házasságot rendesen megkötötte, a hitetlenségben létrejött házasság azonnal felbomlik.

24. §. A nagyobb rendekben lévő felszentelt papok és ünnepélyes fogadalmat tett szerzetesek érvényes házasságot nem köthetnek. Hogy az egyik vagy másik szerzetes rendben tett egyszerű fogadalmak kivételesen mennyiben bírnak házasságbontó erővel, azt az illető szerzetes rendnek az Apostoli Szentszék által jóváhagyott alapszabályai szerint kell megítélni.

25. §. A keresztények és azok között, kik az újjászületés szentségét föl nem vették, házasság létre nem jöhet.

26. §. A kik egyenes ágou, vagy az oldalágnak negyedik vagy közelebbi fokán vérrokonok, egymásközt házasságot nem köthetnek, semmit sem határozzván az, hogy akár törvényes, akár törvénytelen módon származott legyen a vérrokonság.

27. §. A lelki rokonság, mely keresztség és bérálásból származik, bontólag tilt minden házasságot a szentség kiszolgáltatója és a megkeresztelt vagy megbérmált között, ugyszintén a szentség kiszolgáltatója és a megkeresztelt vagy megbérmáltnak szülői között; továbbá a keresztszülő és megke-

resztelt vagy megbérmált között, valamint a kereszt-szülők és a megkeresztelt vagy megbérmálnak szü-lői között.

28. § Az olyan örökbefogadás, mely lényegé-ben a rómaiak teljes örökbefogadásának felel meg, még azután is, ha felbontott, az Egyháznak mos-tani gyakorlata szerint bontólag tilt minden ház-as-ságot az örökbe fogadó és örökbefogadott között, vala-mint az örökbefogadott között és az örökbefogadott-nak magzatai között, kik az örökbefogadás idejében az ő atyai hatalma alatt voltak, nemkülönben az örök-be fogadó és örökbefogadottnak neje között s viszont az örökbefogadott és az örökbefogadónak neje kö-zött. Azonkívül mindaddig, míg az örökbefogadás tart, az örökbefogadott között és az örökbefogadónak atyai hatalom alatt levő törvényes gyermekei között há-zasság létre nem jöhet.

29. §. Az osztrák jog szerinti örökbefogadás az említett határok között a házasságot meghusítja valahányszor az örökbefogadott az örökbefogado-nak atyai hatalma alá adatik, vagy mint a családhoz tartozó egyik gyermek annak házába fogadtatik, hogy ott velők lakják. Hogyha pedig az örökbefogadott sem az örökbefogadónak atyai hatalma alá nem adatik, sem az ő házába, hogy vele lakják, nem vitetik, akkor az osztrák jog szerint az örökbefogadás nem teljesnek veendő és semmi házassági akadályt sem képez.

30. §. Az elhált házasság az egyik fél között és a másik félnek bezárólag negyedik fokig való vérrokonai között sógorságot szül, mely a közöttük létesített házasságot megsemmisíti.

31. §. A házasságon kívüli elhálás sikerteleníti a házasság megkötését az egyik fél között és a má-sik félnek első vagy második fokú vérrokonai kö-zött.

32. §. Azon hitves, ki társának első vagy második fokú vérrokonáival testileg vétkezik, elvesziti a ház-as-sági tartozás kérésének jogát mindaddig, a míg fel-mentvényben nem részesül.

33. §. Az érvényes, de el nem hált házasság azon hitvest, ki társát túlélte vagy a világi életben vissza maradt, megakadályozza abban, hogy hitves-társának bezárólag negyedik fokig való vérrokonai-val házasságot köthessen.

(Folytatása következik.)

A német és templomos lovagok Haralyban.

(Egyháztörténelmi értekezés.)

(Folytatás.)

A ki megtekinti a „Barátok“ nevű hely fekvését, ön-ként azt hiszi, hogy igaz azon hagyomány, mely szerint ott

veres barátok laktak. Azon felfogásból kiindulva t. i., hogy e lovagrend ilyenféle sziklás hegyoldalon szokott megtele-pedni¹⁾. Azonban e feltevést itt elfogadni nem lehet, mivel a hagyományon kívül azt ma semmi körülmény, semmi hiteles bizonyíték nem mutatja. Ezzel szemben a német lovagok la-kása látszik ott valószínűbbnek, mert okmányok bizonyítják, hogy ők laktak e vidék körül, történészek állítják, hogy ezen irányban terjeszkedtek; sőt itt is laktak Haralyban. Azután hadászati szempontból is a német lovagok e helyre voltak utalva teljesen, mivel ez lehetett ajtaja a Barcaságtól már irtózó kun hordáknak. Hogy mért választották a német lovagok éppen azon sziklás hegyoldalt lakhelyül, ezen körülményben leledzik; semmiesetre sem abban, mintha a német lovagoknak szokásos lakási helye sziklaoldal, vagy valamely hegy lett volna, mint volt az a templáriusoknál. Feltehető, — a mint Kállay és Benkő állítja — hogy a székelyek szivesen engedték magok közé a lovagokat²⁾ mi-vel a Brassó és Bodza közötti erdőségen a barcasági lova-gok nagy ereje miatt már a Kunok nem jöhettek át, így a székely földre kezdetek átáttörni, melynek az erdő alatti legközelebbi része a Bodza és Kreezburg várakkal egy irány-ban Haraly felé esett. Ezen mondott érdekből, de azért is, hogy Háromszék vidékeire, majd a szomszédos barátosai várhoz és a Barcaság téreire belehessen látni — választot-ták a lovagok a Kis-Haraly feletti hegyoldalt lakhelyül: E körülmény, e különös hadászati figyelem arra vall, hogy azon lovagoknak kellett Barátos hegyoldalban lakni, kik Barátos vára, majd pedig a barcasági föld felé gravitáltak. A leg-alkalmasabb hely arra nézve, hogy az egész mondott földet a messze távol kétségében is belehessen látni. A dolgok ter-mészettől az látszik, hogy Kis-Haraly a német lovagoknak átmeneti helye volt. Kevés idő után áttelepültek a közeli völgybe Haraly mai helyére; az ellenség által leégett, le-rombolt favarakat, házaikat odahagyva, a völgybe huzód-tak meg. Az ellenség sem találta oly kéztügyben; aztán cél-jaik megvalósulása is ezzel egy lépést előre ment; Haraly-ban tett hódítás, állandó letelepedéssel nőtt tartományok ereje, terjedelme s így nem lehet csudálni, ha a lovagok helyet változtattak. E mozdulatnak maga a nép is pártján lehetett. A „nemere³⁾ bodza“, „ojtó“ szelek az emelkedett hegy-oldalon nem kis terhére voltak a kis falunak; képzelhető te-hát, hogy vonakodás nélkül indult minden ember a három hegytől körül zárult, gazdagon erdősített befüggő harasztos erdők aljába.

A német lovagok Haralyból kiűzése, lekoncolása mindenesetre azon időre esik, midőn II. Endre seregével a Barcaságon megjelent. Midőn a király által ki lett adva rendeletben, hogy a német lovagok a Barcaságról távo-ltassanak. A népet felingerelte volt amugy is az igazgatók nagy száma a rend ellen, most (állítólag) a nemzet akarata,

1) Ruinae in montibus praecaltis pro antiquis eorum Dominatus habentur, vocabuntur Manseriae, ipsi vero Templarii. „Vörös Barátok (Kusinszky Hist Ecclesiast.)

2) Non desunt rationes, quae svadeant, milites hos Siculis no-stris quorum terram accolebant gratos fuisse, ideoque in quaedam ter-ritoria Siculica admissos . . . Benkő, Milkovia Tom. I. pag. 104.)

3) A lehető leghidegebb, legerősebb szél, mely nem egyszer erős fákat tép ki tövéből, gyengébb hazákat szétdőnt, házmagasságra temeti be az utakat s nem egy ember fagyott meg azok közül, kiket gyengébb öl-tözetben hosszabb uton talált.

a király parancsára érkezettnek látta azt az időt s így történt, hogy a hadászati pontokkal meg nem elégedett, tovább terjeszkedett, a földbirtokokat vásárolt, elfoglalt, a népet munka és hadviselésre szorított német lovagokat a nép meggyilkolta, elűzte. Ez alkalommal képzelnünk lehet, hogy az őrtorony, templom, kolostor leromboltatott. Ha 1225—1226-tól, mint a mely időre e katasztrófa esik, nem javítottak volna ki a falak, ha bizonyos tekintetben restauráción nem mentek volna át az épületek, részben eltűnt volna nyomtalanul, részben a nép az épületanyagokat más célra használta volna. De az ezen időben épült őrtorony egy része még áll s ha a többi épület (kolostor, templom) el is veszett, (melyeknek helyén ma a templom áll) ez mindig beszél a múltból. Megmondja azt, hogy a lerombolás után nem szűnt meg a hadviselés, de még az őrtoronynak sem történeti szerepe. A kunokkal még mindig volt baj. A nép magától nem javította az őrtornyot. Ő magától mint falu, (mindenesetre egy más hadosztályhoz volt beosztva) független, különálló hadviselést nem folytathatott.

Kellett az eltávozott, lekonzolt lovagok után jönni egy másik szerzetes lovagrendnek, mely a megkezdett nyomon haladott s mint önálló hadviselést folytatott testület az őrtornyot, kolostort, templomot újra építette. Ez annál inkább feltehető, mert a hagyomány azt tartja, hogy Haralyban veresbarátok laktak, templomuk, várszerű kolostoruk volt. Ilyen nagyobb épületet pedig a német lovagok nem emelhettek, mivel kevés ideig voltak e vidéken, kellett, hogy a lerombolt épületek romjain a templomosok által nagyobb, talán erősebb épületek emelkedjenek. Azután a néphagyomány nem is tud semmit a német lovagokról, a veresbarátok temploma, kolostora. nagy vagyonáról beszél a monda, a rege mindig. Kellett tehát a veresbarátoknak templomosoknak Haralyban lakniok s hogy most a néphagyomány felejté velök szemben a német lovagok rövid, de véres haralyi multját, egészen összezavarja a két lovagrend élményeit, azon körülménynek tudható be, hogy a népmonda mindig más és más individuumokon szűrődik át s így ha alapvonásaiban nem is, de részben elveszti igaz színezetét. A német lovagokról nem tud a német azért, mert utánuk jöttek a veres barátok, templariusok s így az utóbbi kép, (mely kellemesebb hangzású lehetett) elmosta az előbbi. Elmosódott annál inkább, mivel különben is igen rövid ideig laktak Haralyban a német lovagok. A templáriusok nevének bizonyos kapóssága arra mutat, hogy több ideig laktak orbai székben, bumanus intentiókat áptoltak s mint kedveltebb, becsültebb nép bálá-sabbán szövődött az emlékezetbe. E feltevéssem megállhat annál inkább mivel, a hazai történelmünk megemlékszik a német lovagok, jános lovagok casus bellijéről, de nem szól a templomosok visszaéléséről. Ebből önként következik hogy jóllehet a három lovag rend közül egyik sem volt ment az ellenségeskedő urak igazgatásai, rágalmozásaitól, még is sokkal kisebb lehetett az a templomos lovagokra nézve sem mint, őket gyűlöltté tehetné volna⁴). Innen van az, hogy a rege,

4) A III. Endre korában történt trónvillongástól eltekintve, a midőn a templomos lovagok a pápával tartván, a király ellen foglaltak állást — nem is történt a rendnek olyan casus bellije, mi nevéiknek jó hangzását megváltoztatta volna. Ez alkalommal is a lovagok a nép az urakkal tartottak, mert tudvalevő dolog, hogy azon időben Erdély legnagyobb része III. Endre ellen harcolt.

monda még ma is hiven őrzi őket; igen sok régebbi helynek történetébe be szövődik emlékezetük.

(Folyt. köv.)

A kis Jézuska él!

A külváros egyik legtávolabbi utcáján áll egy magányos ház.

Szegény munkásnép tanyája ez.

Sötét, szűk szobákban nagy számból álló családok vannak összeszorítva, mert hiszen a fővárosban elég olesó ugyan az élelem, annál nehezebb gondot okoz azonban a munkás embernek házbére.

Egy ilyen kis szobába költözött néhány hóval ezelőtt egy fiatal urhölgy 6—7 évesnek látszó leánykájával.

A lakók nagyot bámultak, mikor szerény butordarabjait e tanyára hozták. Észrevették, hogy az urhölgy előkelő megjelenése, finom arcvonása, hófehér kezei kirívó ellentétben vannak butoraival s a kis, sötét szobával, melyben ezután élnie kell. — Összeszegtak-bugtak, találgatóztak, meghányták vetették az eshetőségeket, mi hozhatta közzéjük ez új lakót, de csak annyit tudhattak meg, hogy ezt a feketébe öltözött nőt Hegyinének hívják, férje nemrég halt el s hivatalnok volt.

Hegyri ur valóban egy előkelő pénzintézet hivatalnokja vala. Szorgalmas és családját forrón szerető ember, ki boldog családi életet élt. Kerülte a világ zaját, kevesen ismerték, de éppen az hozta meg számukra a megelégedést, hogy értékelni tudták az édes otthon, a legtisztább örömök gazdag forrását.

Azonban feldúlták a boldog fészket. Lelketlen emberek a pénzintézetet válságba sodorták, Hegyi ur hivatal nélkül maradt. A csapás ritkán jö magányosan. Pár hó múlva a szerető férj forró lázba esett és — meghalt.

A szerencsétlen özvegy nyugdíj és vagyon nélkül maradt. Az életet alig kezdtették meg, most jött volna el az idő arra, hogy valamit félre is tehesse.

Ily körülmények közt érkezett lakón a külváros jelzett szobácskájába Hegyiné. Értékesebb holmiját el kellett adogatnia már ezelőtt, hogy kifizethesse az adósságokat, mibe férje betegsége és eltemetése került.

Nem lehet csudálkoznunk, ha a bánatba mertült asszony betemetkezett kis szobájába, félrevonult, hogy még a vele egy udvarban, egy házban lakókkal sem érintkezett. Úgy tett, mint az erdő madara, mikor vadász fegyvere sebzi meg. Elvonul s maga gyógyítgatja vérző sebeit.

Az egykori boldog napok még visszamosolyogtak e kis szobába is, de csak azért, hogy annál jobban megvilágosítsák a nyomort, miben most élnie kell.

Csak egyetlen kiucse volt.

Drága jó kis leánya, Nellike.

A jó, Isten azért küldte számukra ezt a kis angyalt, hogy megmentse őt . . a kétségbeeséstől.

Nellike volt az ő mindene!

Ő törölte le halló könyeit, csak ő volt képes e világon ajkára mosolyt varázsolni, nehéz munkájában csak az ő érte való aggodás és reménység biztathatta.

Szegény volt, de nem adta volna e gyermekét egy biradalomért.

Pedig nehéz munkát kellett végeznie. Varrt. Ezzel ke-
reste kenyérét s himegette leányának jövőjét.

Istenem! hát mi jövője van egy ilyen árva leánynak, kinek anyja szegény varróné?

A varrónók ma már egész osztályát képezik társadal-
munknak. Sokan vannak ők is, egymásnak adják a kilin-
cset. A kenyérharez itt is árverést tart.

Bármily szorgalmat fejtett ki tehát Hegyiné s bár mily
előkelő izléssel készítette is munkáit, az érte kapott jutalom
alig volt elégséges szegényes életének fentartására.

Egy hét óta megkészserezte munkaejét. Éjről-éjre vi-
rasztott munkaasztalánál s nappal sem távozott mellőle, csak
mikor arra a végzettség kényszerítette.

Karácson ünnepe közelgett.

Kis Nellikéje lábainál ült, kökény fekete szemeit rá-
mereszté olyor édes anyjára, majd csevegett, mint egy kedves
madárka ellenállhatatlan édességgel. A mamának még éne-
kelni is kellett.

— Tudod mama, azt a mit apukával énekelünk.

— Elfeledtem már gyermekem — szólott az anya —
s titokban megtörölte könyben ringó szemeit.

— Nem feledted el — nevetett Nellike — hiszen még
én is tudom!

— Hát énekelj édesem.

— Énekeljem. No hallgasd mamuka:

Karácsonfa, karácsonfa

Jőjj el, jőjj el jól megrakva.

— No, most énekelj el te, mamuka.

Mit volt mit tenni, mint a mamának is elénekelni. Pedig
hangja remegett s visszafojtott érzésben megtört szava. Mi
minden észbe jutott e nőnek? A tavalyi szent este, mikor
még olyan boldog volt. A tavalyi karácsonyfa, mikor még
a kis Jézuska hozzájuk is eljött! Fájdalmát takarni igyekezett.
Hiszen a gyermek lát, figyel, érez s ő legalább azt hitte —
szenvéd is.

Örömet úgy sem sokat szerezhet számára. Hát legalább
szenvédést ne okozzon neki. Pedig a leánya minden kérdése
újra és újra feltépte szívének sebeit!

— Ugy-e mama már a vasuton van a kis Jézuska?

— Igen, kis leánykám.

— Apuka azt mondotta tavaly, hogy ilyenkor már a
városban van.

— De ugy-e mama, nincs a kis Jézuskának semmi
baja?

— Nagy hideg van kis Nellikém; lehet, hogy beteg
lesz a kis Jézuska.

— Beteg? — tündött a leánya s olyan szomoruan hall-
gatott.

A varró-gép meg zakatolt tovább . . . tovább, mintha
haragosan azt mormogta volna:

— Menjünk sebesen, mert az ünnepek közeledik.

Karácson előtt való nap volt. A szép fővárosra nehéz
köd borult. Mintha csak a természet is jelezni akarta volna,
hogy tizenkilenc száz esztendővel ezelőtt egy új kor hajnala
küzdött a hanyatló, beteg ó-kornak alkonyával. Végre győzött
a királyi nap, keresztül tört a borongó ködfátyolon, hogy

sugarai gyémánt fényben csillogjanak a föld ezüst takaróján.

Hegyiné becsomagolta az elkészített ruhadarabokat,
megcsókolta kis Nellikéjének arcát.

— Kis leánykám — mondá — jó légy ám, aztán vi-
gázz mindenre!

— Igenis, jó mamukám!

— Én megyek, megnézem, nem beteg-e a kis Jézuska?

— Jaj be jó lesz mamukám!

— És ha nem beteg, megmondom, jöjjön el a kis Nel-
likéhez is.

— Jaj Istenkém, akkor én megmosakodom és kisépre-
getek, ne hogy így találjon minket.

Lehetetlen volt mosoly nélkül hallgatni a kis leány
szavait.

— Pá kicsikém — szólott Hegyiné s távozott, utitársul
vitte a reménységet is.

— Vigyázz mindenre!

Uram-fia, de mire? Az a néhány butordarab? Az a
két párna és takaró? Az a kis darab kenyér, mely holnapra
sem lesz elég. Biztos őrizője lehet annak a mindennek a kis
leány is. Kinek is kellene a szükség, a nyomor? Ha a tol-
vaj benyit, morogva hagyja ott és — távozik.

Hegyiné a belvárosba sietett. Ott van egy fényes ipar-
csarnok, oda dolgozott mostanában. A nagy és hosszú üzlet
tömve van közönséggel. Czifra uri asszonyságok, kényes kis-
sasszonyok, ideges uri emberek válogatják halomra a szebb-
nél szebb karácsoni ajándékokot.

Hegyiné hiába állott már ott jó ideig, a kereskedő-el
volt foglalva; reá sem nézett. Mit törődik az ilyen ember
egy varrónő karácson-estéjével? A kereskedő ember rideg,
mint a pénzdarab, mely egész rabbá teszi őt.

Végre utat tört magának a szerencsétlen asszony, oda
hajlott a kereskedő felé s remegő hangon mondá neki:

— Uram, készen vagyok munkámmal, legyen kegyes
átvenni.

— Hagyjon békét — rivalt rá gorombán a kereskedő,
vak, nem látja, hogy dolgom van. Jöjjön ünnepek után.

— Uram — esdekelt az asszony — ha Istent ismer,
szánja meg gyermekemet!

— Mit nekem a gyermeke, mikor üzletben vagyok.

— Uram, az Isten szent nevére kérem.

Hegyiné összerázkódott. Végső, megfeszített erejének
köszönheti, hogy földre nem rogyott. Egy szögletbe tántor-
gott, a hideg falhoz támasztá fejét és keservesen sirt. Aztán
távozott.

A kereskedő közvetlen közelében állott egy leánya,
nevelőnőjével. Alig lehetett tizenöt éves, de olyan feltűnően
kedves teremtés, mint egy kis tündér. Arcza halvány, fekete
szemeiből egy kedves lény valója sugárzott, csinos, kerek
kalapja alól magas, értehnés homloka tünt elő. Hófehér ru-
hája egy földi angyallá tevő őt.

A leányt megrázta a jelenet, melynek tanuja volt.

— Menjünk — mondá nevelőnőjének — s utközben
odahajlott egyik segédhez s így szólott halkan:

— Uram nem tudja, ki volt ez asszony?

A segéd sugott valamit, aztán irónt vett s egy papiros-
kára jegyezte a lakás címét.

Azzal eltűntek.

Hegyiné a történetek után haza sietett. Lelke fel volt

dulva, keserűség töltötte el egész valóját.

Pedig hogy várta Nellike!

Mikor benyitott a szobába, a kis leány elébe szaladt, átölelte, összecsókolta.

Ugye mama, nem beteg a kis Jézuska? Ugye hozzánk is eljön?

Hegyié nem fojthatta vissza könyeit.

Miért sírsz drága anyukám?

Rosz hírt hoztam. A kis Jézuska meghalt.

— Meghalt! kiáltott fel a kis leány és halálsápadt lett.

Aztán a szoba egyik szögletébe huzódott. Kérdező kis ajka elnémult, rideg, néma csend lett a szobában . . . csak Nellikének keserves zokogása hallatszott.

Siratta a Jézuskát, a ki meghalt!

Az anya is némán maradt. Nem lelt többé szavakat. Egyszer csak, mintha villám ráta volna fel, oda siet leányához.

— Várj kiesikém, vigyázz — mindjárt visszajövök.

Lebuzta újjáról jeggyürrjét, összeomlott boldogságának utolsó romját; papírba csomagolta és — távozott.

Keves idő telt el. A külváros eme lakatlan részén fényes hintó robog s az általunk már jól ismert ház előtt áll meg.

Az a leányka száll ki a kocsiból, kívül ott az iparsarnokban találkozunk.

Mint a pillangó, oly könnyedén ugrik le kocsijából s egyenesen Hegyié lakásába siet.

Ott állott előtte a kis Nelli, mint egy félénk gerlice. Remegve huzódott hátra, a hófehér leányban egy túlvilági lényt . . . talán magát a Jézuskát sejtette.

— Ne félj leányom — szólott az érkező — lásd, milyen jó a kis Jézuska!

— A Jézuska meghalt, mondá neki bátorkodva.

— Ki mondta ezt neked?

— Mama, már meg is sirattuk.

— A kis Jézuska nem halt meg leányom, nézd csak, mit küldött nektek!

A tündés egy csomagot tett le az asztalra, megcsókolta a leánykát és — eltűnt.

Mintha a mennyország nyílt volna meg a kis leány előtt: ugy érezte magát e pillanatban. Onkéntelenül omlott térdeire, kis kezeit összekulcsolta, beszédes ajkát imádságra nyitotta s remegte:

Oh édes örangyalkám,

Szépen kérlek vigyázz reám!

És térdelve maradt, míg édes anyja megérkezett
Leverten, bánatosan érkezett, mert a zálogház már zárva volt.

— Mamám! — ugrott fel, mikor anyját megpillantotta, — a Jézuska nem halt meg. Nézd mi van az asztalon!

Hegyié odaveté tekintetét s megdöbrent, mikor a nagy csomagot meglátta.

— Ki hozta? Mikor hozta?

Reszketve mondá ki e szavakat.

— Egy angyal volt itt mamukám. No de hidd el nekem, hogy angyal volt. Olyan fehér, mint a hó, olyan kedves és szép édes mamukám.

— Mit mondott?

— Keveset beszélt. Azt mondta, hogy nem halt meg a Jézuska. Nézd, ő küldte ezt. Aztán megsimogatott és meg is csókolta ám!

Mig Nellike ajkán e beszéd hamar lepergett, Hegyié remegve bontogató a csomagot.

— Istenem, ki hozta ezt! Ni egy tárcza is van benne . . . és milyen nagy bankó?

— Na ugye mama, hogy angyal volt?

A kis családba pedig öröm költözik. — Van mosoly s anyyi bánat után tiszta öröm. És az esti órákban ismét megjelenik a hófehérruhás angyal . . . egy grófi család kedves leánykája . . .

Meg van fejtve a titok!

Olébe kapja a kis Nellit, megsimogatja fűrteit, csókolgatja kis ajkait.

— Kis leánykám, én nagyon gazdag vagyok, de nincs anyám. Nem is imertem őt. Te meg nagyon szegény vagy, de van egy jó mamád. Cseréljünk! Leszek én szegény, légy te gazdag. De ugye elvihetem mamádat, nekem adod?

A kis Nelli sirva fakadt, oda rohant mamájához, átölelte s zokogva rebegett:

— Inkább leszek szegény, csak mamám legyen.

Kisebb közlemények.

Jubileum.

(Ajánlva t. kartársaim b. figyelmébe!)

Közeledik az idő, midőn áldott lelkű főpásztorunk nagym. Lönhart Ferencz erdélyi Püspök Ur Ö Excellentiája áldozárra szenteltetésének 50 éves évtordulóját ünnepli meg: ki volna kartársaim közül az, kinek szívé-lelkét öröm nem töltené el e nagy nap hallatára!? ki szíven, lélekben föl ne emelkednék a Mindenhatóhoz, áldást esdve az agg főpásztor áldásos életére!

Életünk, szívünk az iskolác: kis tanítványaink körében edesebb az öröm. Osszuk meg örömünket azokkal, kiknek nevelésével az Úr megbízott. Kegyelmes főpásztorunknak nemsokára bekövetkezendő örömtünnepe szolgáljon nekünk alkalmmal arra, hogy kis tanítványaink szívében a hála érzelmét fölélesszük; hogy áldást esedezzenek kegyes szívé, áldott lelkű főpásztorunk drága életére; kinek áldozatkészsége, jótekonyságban soha ki nem fáradó keze oly sok szegény, elhagyott árvának nyújtott támogatást, oly sok szegény, de szorgalmas és jó magaviseletű tanuló előtt nyitotta meg a haladás, a boldogulás útját.

Igaz ugyan, hogy a hála szent érzelmének ápolása, fejlesztése minden időben és alkalommal egyike legfontosabb mert végeredményében legáldásosabb nevelői tevékenységünknek. Hisz tudjuk azt, hogy ezen érzelemből fakad a gyermeknek szülői, tanítói, előljárói iránt tanusított tisztelete szeretete; tudjuk azt, hogy maga vallás erkölcsi életünk is a hála érzelméből merít tápot, erőt, hogy életünket magasabb célja felé irányozhassuk.

Igen! ismerjük e tekintetben is nevelői kötelmeinket. Szívvel-lélekkel csüngünk tanítványaink vallás-erkölcsös ne-

velésén. *Szent meggyőződésünk, hogy minden ismeret csak akkor teremheti meg a maga áldásait, ha azt a szíven: az emberi élet e szentélyén átvezetjük a gyermeki lélekbe.*

Egyet azonban ne feledjünk s ez az: hogy nevelői fáradozásainknak biztosabb a sikere, ha alkalomszerűségre törekszünk; ha szent hitünk, hazánk kimagaslóbb alakjainak áldásos működését akkor tárjuk a gyermekek lelki szeméi elé, midőn életüknek egy-egy nevezetesebb évfordulóját ünneplik meg.

A gyermeki szív hasonló a repkényhez. Amint a repkény simul a fához: úgy simul a gyermeki szív és lélek is a nagy emberek nemes tulajdonaihoz: *merítve abból: most kitartást, állhatatosságot a munkában; a jóban, majd hűhűséget, önzetlen hazaszeretetet.*

Föl tehát t. kartársaim!

Erdély áldott lelkű főpásztorának jubileuma szolgáljon nekünk — ismétlem — alkalmul arra, hogy tanítványaink szívét megnyissuk a nemesebb érzelmek befogadására. *Azt hiszem, hogy Erdély kath. tanítói emél szebb, eszményibb módon nem róhatnák le kegyelmes főpásztoruk iránt érzett hálójukat, hódoló tiszteletüket.*

Indítványozom, hogy rendezzünk iskolai ünnepélyeket e szép nap emlékére. Így aztán tanítványaink útján a kath. társadalom minden rendű és rangu tagjának alkalom nyújtatnék arra, hogy az egész kath. társadalom szíve egyszerre dobbanjon meg az örömtől, egyszerre esdjen áldást az agg főpásztor életére!

Igaz ugyan, hogy kegyelmes főpásztorunk áldozárra szenteltetésének 50 éves évfordulója július 28-ára, tehát a nagy szünidőre esik.

Nézetem szerint megtarthatnók mi tanítók ezen iskolai ünnepélyeket már június hó vége felé. Faluhelyeken, hol már május havában végződik a tanév, a lelkes tanító vasárnaponként összegyűjthetné tanítványait s megtarthatná az előkészület ezen iskolai ünnepélynek megtartására.

Én ezen iskolai ünnepélyek programját következőleg állapítanám meg.

1. *Szent mise hallgatása.*

2. *Alkalmi ima az iskolában főpásztorunk hosszú életéért.*

3. *Az ünnepély megnyitása a plebános, mint az iskola igazgatója által.*

4. *Hymnus, énekelve a tanulók által.*

5. *Kegyelmes főpásztorunk életrajza, előadva a tanító által.*

6. *Alkalmi költemény, szavalva valamely jelesebb tanuló által.*

7. *Szózat, énekelve az ifjuság által.*

8. *Bezáró ima.*

Midőn szentséges Atyánk XIII. Leo pápa püspökségének 25 éves jubileumát vala megülnödő, csekélységem vetette föl az eszmét a „Népnevelő“ kath. tanügyi közlönyben, hogy e nap emlékére tartassanak iskolai ünnepélyek. Magyarország számos kath. népiskolájában meg is tartották ezen iskolai ünnepélyeket s hogy mily szép, mily lélekemelő eredményel, arról annak idejében beszámolt a „Népnevelő.“

Adja Isten, hogy t. kartársaim ezúttal is velem együtt érezzenek s a fölvetett eszmét minél szebb sikerrel valósítsák meg.

Spaller József.

— **Tanító-egyleti gyűlés.** *A marosi róm. kath. tanító-egylet tavaszi vándorgyűlését folyó évi május hó 9-én 1/29 órán kezdve Jobbágytelkén a róm. kath. iskola helyiségében tartotta meg.* — Nagy volt az érdeklődés, várakozással nézett azo egylet munkássága, lelkesedése és iránya elé, melynek gyűlésén most először elnökölt tanító.

Igazolja ezt azon körülmény, hogy az egyesület tagjai csaknem teljes számban megjelentek Jobbágytelkén, jóllehet nagyobb részének hosszú és fárasztó utat kellett tennie.

A gyűlést isteni tisztelet előzte meg, mely után a tagok a róm. kath. iskola helyiségébe vonultak, hol Marthy György elnök rövid, de szép beszéddel megnyitotta a gyűlést.

Midjárt következtek a próba tanítások. Petres József jobbágytelki tanító ismertette a tigris, Dobai Ferencz hodosi a községet. Mindkét tanítás sikerültnek nyilvánított.

Azután Máthé József marossztygyörgyi tanító olvasta fel „Egy hatosért“ című elbeszélését. A tanítói életből merített tárgyánál fogva folyton lekötve tartotta a figyelmet. Főtiszt. Karácson Márton gymn. igazgató ur ezen felolvasót gondnal és ügyesen kidolgozott felolvasásáért 10 korona jutalomban részesítette.

Következett „A helység ismertetése“ című pályamunkák bírálata. Eszerint a jutalomra érdemesnek a 19 sz. találtattott, melynek szerzője Dobai Ferencz hodosi tanító, kinek a jutalom ki is adatott.

Tovább az indítványok során élénk eszmeesere fejlődött, melynek meg lett az a jó eredménye, hogy mélt. Kovács Ferencz apát-főesperes ur a fatenyésztésbeli előmenetel (jul. 1-én lejáró pályázat) jutalmául 10 koronát, Gergő György deményházi plebános ur pedig azon *szentföldi* tanító számára, ki ott a faiskola kezelésben a legjelesebb, 10 koronát ajánlott fel jutalmul.

Ezekhez jött még Miklós István hodosi plebános ur ajánlata, melyszerint ő az egyházi éneklésben versenyt szeretne támasztani azon czélból, hogy a kifejtett és az ügy érdekében rendkívül nemes versenyben az egyházi éneklés szabatosabbá és az Isteni tisztelet fenségéhez méltóbbá, valóban gyönyörködtetővé váljék. Jutalmul 10 korona jutalmat ajánl fel egy olyan kántor tanítónak, ki ily értelemben bírálói vélemény szerint legszebben énekel.

Következett a jövő gyűlés helyének és idejének megállapítása.

Határozat szerint ez Szászrégenben folyó évi szeptember második felében tartatik.

Elnöki előterjesztés szerint a „Tanítók orsz. bizottsága“ a marosi róm. kath. tanító egylethez egy felhívást intézett, hogy az 1868 évi XXXVIII. tez. revisiója érdekében indított mozgalmához csatlakozzék, s tegyen saját javaslatot, hogy így a majdan készitendő új népokt. törvény a tanítók közóhaja és javaslata alapján készültnek legyen mondható.

Midután a felhívás a közgyűléshez intézetett, a vándorgyűlés főtiszt. Kovács Ferencz t.beli elnök ur vezetése alatt közgyűléssé alakulván határozatilag kimondja, hogy tekintettel a felhívásban kikötött igen rövid időre, mivel most az idő nagyon előre haladt, s említett határnapig más közgyűlés össze nem hívható, az orsz. bizotts. által mutatványul küldött Szabó-Bugáth féle javaslat tárgyalásába most nem bocsátkozik, hanem annak tárgyalását egy bizottságra ruhazza,

mely bizottságot felhatalmazza arra, hogy észrevételeit, javaslatát, s ha szükség tiltakozását fenti javaslat mellett vagy ellén tegye meg.

A bizottság tagjaivá mélt. Kovács Ferencz apát-főesperes ur elnök mellé főtiszt. Karácson Márton gym. igazgató tb. főesperes ur, Marthy György, P. Bálinth Agoston, Máthé József és Jakabos Domokos tanítók választottak azon utasítással, hogy az eredményről a közgyűlésnek jelentés tennő.

Gyűlés után közebb volt, honnan a tagok késő este távoztak el. Indítatva érzem magamat, hogy Riskó László jobbágytelki plebános ur és Petres József ugyanottani tanító urnak köszönetet mondjak a szives vendéglátásáért.

S.

Napi események köréből

— **Urnap.** 1246-ban volt az első körmenet az oltári-szentséggel Lüttich városában. 1264-ben IV. Orbán pápa megtartotta azt Rómában s még ugyanaz évi aug. 11-én kelt bullájával elrendelte, hogy mindenütt tartsák és pedig Szentbáromság nap után való esőtörtökön. Egy ünnepen sem fejt ki a kath. egyház annyi fényt, mint az urnapon. Kibozza a diadalmenetben az utczákra az oltáriszentséget, hitünk e titkát; hol tehetik, elő galyokkal sorokat készítenek, az utakra virágot bintenek, az ablakokat, házakat díszítik, négy oltárnál egy-egy szakaszt a sz. evangéliumból énekelnek s ugyanannyiszor adott ünnepélyes áldás után térnek vissza a templomba, hol egy héten át naponként kített Szentség előtt van a sz. mise. — Világhirre tettek szert René, burgundi királynak, urnapi ünnepi játéka (miszteriumai.) A rendeknek ez ünnepe főünnepe azért e napon mind, kik rendjelt viselnek, ott, hol az udvar van, megjelenni kötelesek s elmaradásukat a Felség előtt tartoznak kimenteni. — Bárhol a világon e napon jól érzi magát a hívő kere sztyén s a körmenetben való részvéte által bátran vallja magát katholikusként. — Ez ünnepet mi is a szokásos fényvel ültük meg. A nagymisét nagys. Bálinth K. apát kanonok ur vezette, a körmenetet pedig nagys. Fábián S. püsp. helyettes ur vezette. Lélekemelő volt az ünnepség. Megjelentek csak nem az összes hivatalok. Városunk érdemdús polgármestere főkapitánya, Kádár tanácsos, Nemes S. törvénysz. elnök, Korbuly és Felszeghi törvénysz. bírók stb. követték az oltári szentséget, mely elé ártatlan leánykák szórtak, rózsákat virágokat.

— **Sebestyén Mózes,** kolozsvári káplán Zetelákra adminisztratornak neveztetett ki. Isten legbővebb áldását kívánjuk buzgó munkálkodására.

— **A pénztári hivatal** a többszöri felszólítás után ismételten felhívja az érdekeltek figyelmét arra, hogy 1) tagsági díjaikat mielőbb küldjék be; 2) zavarok kiküldése

szempontjából az előfizetési és tagdíjakat valamint a pályázat hirdetések küldésével egyidejűleg az ezekért járó díjat (egyszeri 1 frt. 30 kr) egyenesen az erd. róm. kath. irod. társulat pénztárosi hivatalának Gyulafehérvárra (vár) utalványozzák.

— **Az erdélyi r. k. irodalmi társulat pénztárába fizettek:** Takó János prtg. 1894-re 5 frt. Kovács Lajos prtg. 1894-re 5 frt. Szent Ferenczrendi zárda Köhalmos elf. 1893-ra 2 frt. Kovács János elf. 1894-re 2 frt. Biró Mihály elf. 1895-re 2 frt. Mák Ferencz rgt. 1893-ra 4 frt. Flóry József elf. 1893-ra 4 frt. Szabó Elek rgt. 1893-ra 2 frt. 1894-re 2 frt. id. Tódor József elf. 1893-ra 4 frt. Rácz István elf. 1894-re 1 frt. Bálinth László (Mohács) 1894-re 1 frt. Lukácsfy Manó prtg. 1894-re 2 frt. 50 kr. Balázs Ignác elf. 1894-re 1 frt. Katona György elf. 1893-ra 4 frt. Kovács Pongrácz elf. 1894-re 1 frt. Kovács Ferencz prtg. 1894-re 5 frt. (Folyt. követ.)

— **Pályázat.** A gyergyó-csomafalvi r. kath. kántor. tanítói állomás üresedésbe jövén, arra a következő föltételek mellett pályázat hirdettetik: jövedelmei: 1.) Rozs kepe 86 kalongya, 2.) Zab kepe 110 kalongya, 3.) Oszpora 55 frt 55 kr. (111 korona 10 fillér,) 4.) Fa (bük) 85 terü. 5.) Favágó napszamos 50. 6.) Stóla átlag 100 frt. (200 korona) 7.) Szt mise és Mária társulati alapítványból 22 frt (44 korona,) 8.) 6 hold 445 ööl szántó, 9.) 24 hold 317 ööl kaszáló, 10.) Erdőtetési és legeltetési jog a község határán. 11.) Lakás, a mely áll 2 szoba, egy konyha és kamrából. Továbbá van egy nyári konyha, pineze, 2 istálló, szin, sertés-öl, esztr, és veteményes kert. Kötelességei a kántori teendők mellett a IV. V. és VI.-ik mindennapi vegyes elemi osztály vezetése, és az ismétlőknek a még lévő 2 tanítóval közösen való tanítása. A csakis kántortanítói oklevél és kellő okmányokkal ellátott folyamodvány, 1894. július 1-seje d. u. 2 óráig bezárólag alatt irt iskolaszéki elnökhöz beadandó, a mikor a személyes megjelenés után az összpróba is meg fog tartatni. Gyergyó-Csomafalva, 1894. május 3. u. p. Gyó-Alfalu. Balló János lelkész iskolaszék elnök.

— **Pályázati hirdetés.** A gyergyó-szárhegyi róm. kath. felszegi iskola I. II. vegyes osztályánál üresedésbe jött rendes tanítói állásra pályázat hirdettettk. Ezen állomás évi járandóságai: 400 frt rendes tanítói fizetés, 300 frt a község és 100 frt az iskola pénztárából három havi előleges részletekben fizetve; esinos lakás az iskolaépületben 3 szoba, konyha, kamra és pinezével, továbbá 200 ööl területű konyhakert a régi kántoralis lakásnál. A rendes tanításon kívül köteles lesz a stólaért a kántornak segédkezni. — A keresztlevéllal, a képesítési oklevéllel és esetleg szolgálati bizonyítványokkal felszerelt folyamodványok f. évi június 6-ik napjáig aláírt iskolaszéki elnökhöz küldendők be Kelt Gyergyó-Szárhegyen, 1894. május 3-án. Both Ferencz iskolasz. elnök. Brassai József, iskolasz. jegyző.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.
Szerkesztőtársak: BALINTH GYÖRGY, Dr. CSERNI BELA, FEJÉR GERŐ, VASS ALBERT.